

Uitvaart emeritus-paus Benedictus XVI.

Toen kardinaal Ratzinger op 18 april 2005 in de Rome de Mis “pro eligendo papa” celebreerde, zei hij in de preek: “Wij moeten blijvende vruchten voortbrengen. Maar wat is blijvend? Geld en gebouwen niet. Boeken al evenmin.”

Ge zou u vandaag kunnen afvragen: wat is het “blijvende”, de vrucht van het pontificaat van paus Benedictus? Heel simpel gezegd: zijn woorden. Hij heeft geen grote daden laten zien zoals Johannes Paulus II en onze huidige paus Franciscus. Benedictus was een man van het woord. Tijdens de 8 jaar van zijn pontificaat schreef hij bijna 1500 toespraken. Dan waren er nog de preken en brieven, de begroetingen bij audiënties, de woensdagse catechese en het zondagse angelus. Bovendien schreef hij 3 encyclieken en is er zijn trilogie over Jezus.

Die geschriften laten veel zien over zijn intelligentie. Maar misschien nog wel meer over zijn diepste verlangen.

Nog voor hij 75 werd vroeg hij paus Johannes Paulus II om ontslag als prefect van de congregatie van de geloofsleer. Liever dan de bewaker van de zuiverheid te zijn, had hij zijn leven gewijd aan contemplatie en studie. Op 19 april 2005 besliste het conclaaf echter anders: de kardinaal-deken werd paus gekozen.

Hoewel hij er met zijn camauro en hermelijnen mantel volgens sommigen uitzag als een renaissancepaus, getuigen mensen die hem persoonlijk kenden van het tegendeel: hij moet heel deemoedig en bescheiden geweest zijn, bijna verlegen zelfs. De terughoudendheid die hij als paus aan de dag legde spoort in die zin met zijn karakter.

Dat leverde soms commentaar op. Met name meer zuiderse katholieken vonden hem “troppo fredo” en verlangden naar wat meer “spettacolo”. Toch was die terughoudendheid geen uiting van een gebrek aan interesse voor de wereld en de mensen, al werd (en wordt) het zo soms wel geïnterpreteerd.

Het optreden van paus Benedictus was in feite vaak geleerd, precies en zachtjes. En in onze wereld wordt dat vaak niet gewaardeerd: men haalt er de schouders voor op. De ergste christenvervolgingen ooit vonden bv. niet plaats in de 4de eeuw onder de Romeinse keizer Diocletianus, maar in de 21ste eeuw, in het totalitaire Noord-Korea en in de democratische republiek India. De H. Stoel verhef haar stem wel, maar die werd overschreeuwd door fanatisme. En Stalin had gelijk: de paus heeft geen divisies.

Wat Benedictus deed was geen spierballen laten rollen, maar een beroep blijven doen op ethische, morele waarden. “Waar God groot wordt, wordt de mens niet klein: daar wordt ook de mens groot. Daar wijkt de duisternis die zo vaak onze wereld kenmerkt” zei paus Benedictus in Beieren. Dat is geen grootse taal zoals politici die gebruiken, maar het zijn wel woorden die naar de kern gaan.

Benedictus heeft zijn taak meer dan eens “een juk” genoemd, en zichzelf “een lastdier van God”. Het is op zich apart dat hij, die als prefect van de Congregatie van de Geloofsleer de koosnaampjes “pantserkardinaal” en “rottweiler van God” kreeg, zich een zwak mens heeft durven tonen en een stap terug deed als paus: voor het eerst sinds Gregorius XII in 1415.

In één van zijn eerste toespraken tot de jongeren zei paus Benedictus: “Ik reken op jullie hulp. Ik vraag jullie begrip als ik, zoals elke mens, fouten maak of als iets wat de paus vanuit zijn geweten zegt onbegrijpelijk lijkt. Ik vraag jullie ook om vertrouwen.” Stel u voor dat zo ’n bekentenis van zwakte uit de mond van een bedrijfsleider of politicus zou klinken... Om dat te kunnen is een grote sterkte nodig en een groot Godsvertrouwen.

Diezelfde grootheid bracht hem ertoe op 28 februari 2013 af te treden. Die beslissing was in feite de synthese van zijn geloof en zijn verstand. Rationeel vond hij het onverantwoord voort te doen. Tegelijk geloofde hij dat hij bij zijn beslissing door God werd geleid. God riep hem, zei hij, en die roep had hij gehoord in zijn binnenste.

Terug naar de vraag aan het begin: wat is het “blijvende” van paus Benedictus? Paus Benedictus was geen herder zoals Johannes Paulus II en Franciscus die letterlijk en figuurlijk dicht bij het volk stond en staat. Zijn zielzorg had vooral de vorm van verkondiging. Maar juist die verkondiging, zijn geschriften, zal de Kerk en de wereld nog lang bezig houden. Vandaag heeft deze paus het laatste punt gezet in het boek van zijn leven. Met alle zwakheid en gebreken die in hem waren als mens, heeft hij het beste van zichzelf gegeven aan de Kerk op verschillende plaatsen en in verschillende functies. Wij mogen vandaag bidden dat God zou aanvullen wat nog ontbreekt in zijn leven. Amen.

Johan Goris, pastoor